

שמות (393)

הושיטה ידה לתיבה? ותירץ, שלדבר מצוה אין לעשות חשבונות של סיכויי הצלחה. אדם צריך להשתדל ולעשות בכל יכולתו והשאר ישלימו מן השמים, כנאמר: "אקרא לאלוקים עליון, לקל גומר עלי" (תהלים נד. ג). ספר "ילקוט מאיש לרעהו"

וַיָּבֹאוּ הָרָעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיּוֹשַׁעַן.... וַתֵּאמְרֵן אִישׁ מִצָּרִי הֲצִילֵנוּ מִיַּד הָרָעִים (ב. יז-ט)
אומר רבי יצחק מוואלוז'ין בספרו "פה קדוש": לפי פשוטו של מקרא, הטעם שבנות יתרו קראו למשה "איש מצרי", משום שהיה לבוש בבגדים מצריים. אך לפי חז"ל יש לכך טעם נוסף. המדרש מביא משל לעני שהיה גר סמוך לעיר ולא טעם טעם בשר מימיו. פעם קרה שזאב רץ אחרי השה לטורפו והיא נמלטה לבית העני הזה. מיד סגר העני את דלת ביתו מפני הזאב הרודף וכך נותר השה בביתו. אמר עני לאשתו, הנה הקרה ה' לידינו מציאה טובה, על כן קחי את השה והכיני ממנו סעודה דשנה. הרי שעלינו להכיר טובה לזאב על כך, כי לולי היה רודף אחרי השה לא היה השה מזדמן לביתנו. כך גם אמרו בנות יתרו לאביהן: "איש מצרי הצילנו", היינו פרעה, שכיון שביקש להרוג את משה נאלץ משה לברוח מפניו והגיע למדין, נמצא כי בזכות פרעה הציל אותנו משה מיד הרועים, ולכן תשואות חן חן ל"איש מצרי".
רב רובין בספרו "שנים מקרא"

וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה (ג.ד)
ומובא במדרש: אמר משה להקב"ה נגלת לי בסנה, ולפיכך אל תמסרני ביד מלאך המות! ומדרש זה תמוה מאד! והנה אמרו חז"ל (ש"ר ב. ה) מפני מה נגלה הקב"ה למשה דווקא בסנה? משום שרצה הקב"ה לרמוז למשה כמה יהיו שנות חייו ק"כ כמנין "הסנה". וכתוב בספרים (תקוני זוהר): שהנשמה הנמצאת באדם הרי היא כמשכון ובהלוואה אצלו. ונפסק להלכה (שו"ע חו"ת צד. ז): שאדם שהלוה לחבירו כסף אינו רשאי להיכנס לבית הלוה בעצמו וליטול את כספו אם טרם הגיע זמן הפירעון שנקבע מראש, אלא רק ע"י שליח בית דין. אולם אם הגיע זמן הפירעון, רשאי המלוה להיכנס בעצמו לבית הלוה וליטול את כספו. וכן גם בענין נטילת הנשמה: אם הגיע זמנו של האדם להיפטר מן העולם (הזמן שנקבע כאשר האדם נולד) יכול הקב"ה ליטול את נשמתו של האדם בעצמו. אך אם טרם הגיע זמנו של האדם להיפטר, הקב"ה שולח את מלאך המות כשליח כדי ליטול את הנשמה.

רבי יהונתן אייבשיץ בספרו "פנינים על התורה"

וַיִּמְרֹוּ אֶת תַּיִיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֹךְ. א. (יד)

צריך להבין למה האריך לספר מה ובמה עבדו בהם, והיה די באומרו: "וַיִּמְרֹוּ אֶת תַּיִיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה". אלא, ידוע שכל ההתחלות קשות (מכילתא יתרו פ' בחודש השלישי פ"ב), ומי שאינו רגיל לעבוד איזו עבודה, כגון עבודת שדה וכדומה, מאוד תקשה עליו ותשבר גופו, ורק ברוב הימים כבר יורגל בה ולא תקשה עליו כל כך, כי הרגל נעשה טבע. ברם, אם לאחר שירגל בה שוב יתחיל במלאכה אחרת שאינו רגיל בה, שוב יחזרו עליו הקשיים, שהרי כל התחלות קשות, וכן הלאה. והנה כמו כן, וודאי היה קשה להם לישראל כשהתחילו לשעבד בהם, יען כי לא הורגלו בכך, אך כעבור ימים רבים היה להם להתרגל לעבודה, אבל המצריים שרצו למרר את חייהם התחכמו לשנותם ולהחליפם ממלאכה למלאכה, כשעבדו בחומר והורגלו בה, החליפום לעשות בלבנים, ואלו שעבדו בלבנים והורגלו בהם, החליפום במלאכה אחרת. וכן עשו חליפין בכל עבודה בשדה, כדי שתמיד יקשה עליהם. וזהו "וַיִּמְרֹוּ אֶת תַּיִיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה", באלו המלאכות עבדו בהם חליפין, ועל ידי זה "כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם", לא הוקל מעליהם על ידי הרגל, רק היה "בְּפָרֹךְ", המשכרת ומפרכת את הגוף.

כתב סופר

הצדיקים נמשלו לכוכבים

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִמָה (א, א)
אע"פ שמנאן בחייהן בשמותם חזר ומנאן במיתתן, להודיע חבתן, שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם (רש"י). מדוע נמשלו הצדיקים לכוכבים דווקא? מפרש ה"צורר המור": כשם שהכוכבים אינם מתבטלים ביום, אלא שאין באפשרות בני אדם לראותם אף שהם קיימים במקומם, כך גם הצדיקים לאחר מיתתם קרויים חיים ונשמתם גנוזה וצרוורה בצרור החיים תחת כסא הכבוד, אלא שלמראה בני אדם אין הם נראים. זאת ועוד, דימויים הצדיקים לכוכבים מרמז על עיקר שלימות הצדיק, שדווקא במיתתו הנמשלת ללילה, אז ניכר אורו, כשם שהכוכבים מאירים יותר בלילה, אבל ביום, בחייהם, בעולם הזה, אין אורם ניכר ביותר.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

וַתִּשְׁלַח אֶת אֲמֹתָהּ וַתִּקְחֶהּ (ב.ה)
וברש"י: "אֶת אֲמֹתָהּ" את ידה, מלמד שנשתרבה אמתה אמות הרבה שאל הרה"ק מקוצק, הרי בתיה ראתה שהתיבה נמצאת במרחק רב, ואם כן מדוע

וְשָׁמְעוּ לְקִלְקָה (ג, יח)

יש להבין מדוע נקטה התורה לשון זה של "וְשָׁמְעוּ לְקִלְקָה", ולא "לדיבורך", וכדומה? אומר על כך ה"אור החיים הקדוש": בא הכתוב לומר שבני ישראל יאמינו לדברי משה באמונת אומן, בלא שום השתדלות או שכנוע והסברים. אם היה נאמר "ושמעו לדבריך" או "ושמעו אליך", היה יכול להשתמע מכך כי השתכנעו מהדברים עצמם או מהדובר שאמרם. כאשר אדם שומע דברים מחברו, ותוכן הדברים מתיישב על לבו בתוספת דרישה וחקירה ומחשבה עצמית של הדברים, הרי מערב הוא את שכלו ומחשבתו בכך. לכן הדגישה התורה "וְשָׁמְעוּ לְקִלְקָה", מזה משמע שישמעו לדברים מתוך אמונה שלימה ופשוטה ולא מתוך הסבר ושכנוע שהרי השומע "קול" מחברו, אינו יכול להוסיף יותר ממה ששמע.

וַיְהִי לְנִחָשׁ (ג, ד)

רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל ותפס באומנותו של נחש (רש"י). בהמשך (פסוק ו) נאמר שוב "וַיְהִי הַיּוֹם הַהוּא" רמז לו שלשון הרע סיפר, באמרו לא יאמינו לי, לפיכך לקה בצרעת כמו שלקתה מרים. צריך להבין, וכי לא מספיק למשה רבינו הרמז בנחש עצמו, להראות לו שיש עליו תביעה שדיבר לשון הרע, מדוע צריך היה רמז נוסף שידו תהיה בצרעת כשגלג? יתכן שהיתה פה תביעה על שני סוגי לשון הרע, הראשון, על טענת "לא יאמינו לי", שזה היה לשון הרע מיותר והרמז הוא נחש דווקא כאמרם ז"ל שבאים לנחש בטענה, מה הנאה יש לך ועוד על הביטוי "לא ישמעו לי" שזה כבר לשון הרע לתועלת, שטען שאין טעם בשליחות זו שלא תצא ממנה התועלת המבוקשת וזה שלג, כמרים שהיה לתועלת בכל זאת גם על כך נתבע, שכן גם זאת ראה הקב"ה כלשון הרע על בניו שלא ישמעו.

נס שנעשה לאדם, אסור לו לשוכחו

פִּי כָבֵד פֶּה וּכְבֹד לְשׁוֹן אֲנָכִי (ד, י)

על טענתו של משה רבינו "פִּי כָבֵד פֶּה וּכְבֹד לְשׁוֹן אֲנָכִי", ענהו הקב"ה "אהרן אחיך הוא יהיה לך לפה". וידוע השאלה, מדוע לא ביקש משה מהקב"ה שירפאהו? והתשובה מפורסמת עוד יותר: משה רבינו לא רצה לשכוח את הנס הגדול שנעשה לו בילדותו, בעת שעמד לפני פרעה והוריד לו את הכתר מראשו, וכדי לבחון את כוונתו הניחו לפני משה זהב מצד אחד וגחלת מצד שני, לראות במה יבחר. ביקש משה ליטול את הזהב, ואז נעשה לו נס ובא מלאך והסיט את ידו ואחז בגחלת, ומאז נעשה ערל שפתיים. ועד כמה שהשאלה והתשובה הנ"ל מפורסמות וידועות לכל, יש להחדיר את המסר שבהן עמוק עמוק אל תוך לבנו. אין לך אדם שהקב"ה אינו עושה עימו ניסים ונפלאות, אין לך אדם שאינו מרגיש בחוש כמה פעמים במהלך חייו את הניסים

הגלויים הללו ואסור לשכוח אותם! ממשה רבינו למדנו שנס שנעשה לאדם, אסור לו לשוכחו לעולם!
רב זילברשטיין שליט"א בספרו "עלינו לשבח"

הלכה: ענה אמן או קדיש אחר חבירו

המברך על דבר מאכל ועדיין לא טעם, או שבירך על דבר מצוה ועדיין לא עשאה ושמע ברכת מאדם אחר או קדיש וקדושה, אסור לו לענות מחשש הפסק, עבר וענה אינו חוזר ומברך, דבדיעבד סומכים על הפוסקים שמה שעסק בשבחו של מקום אינו הפסק. אולם זהו רק לבני ספרד, אך לבני אשכנז חוזר ומברך, אלא אם כן ענה אמן על ברכת חבירו שבירך כמותו. דאז נחשב כתוספת שבח ואינו חוזר ומברך.

ספר "הליכות ברכות" רב אופיר מלכא שליט"א

פתגם: טפש אדם שאין לו שכל והוא משתמש בו

ספר "שמחלה"

חקירה: תלמוד תורה: בית דין יורדים לנכסי האב כדי לשכור מלמד לבנו, שלושה צדדים: מצוות תלמוד תורה גורמת לדין ממוני, או מדין כופין על המצוות, או מדין נכסי דבר איניש אינון ערביין ליה. (חידושי ר' שמואל ב"ב עמוד טז).

סיפור: אילו פינו מלא: עני אחד נקלע לסעודת שבת בביתו של עשיר קמצן. הגישו לבעל הבית צלחות מלאות וגדושות בשר ודגים, ואילו לעני הגישו מנות זעומות, כשיעור כזית. לאחר שהעשיר מילא את כרסו פתח בזמירות של שבת. "נו", זירז את אורחו שישב דומם ולא פצה פיו. מדוע אינך מזמר זמירות של שבת? השיב לו העני: וכי שכחת מה שאנו אומרים בתפילת של שבת: אילו פינו מלא שירה וכו'.....

ספר "חד וחלק" חלק ב'

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, אברהם בן חנה רחל שרה, הרסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, ברטה מסעודה בת לאה, מאיר חיים בן גבי זווירה, ראובן בן איזא, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'יות בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה, מרים בת רבקה. הצלחה רבה: נתן בן רבקה, לחנה בת אסתר ולינתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה. אמיל חיים בן עוז עזיזה, ראובן בן חנינה, אלהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נג'מה, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, אליס פורטונה מזל טוב בת אסתר.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr